MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA MATEMATIK TASAVVURLARNI RIVOJLANTIRISHDA O‘YIN VA MASHG‘ULOTLAR INTEGRATSIYASI

Odina Boymatova Bahodir qizi
Guliston davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim yo'nalishini magistranti
Email:odinaboymatova2@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezis maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni rivojlantirishda o‘yin va mashg‘ulotlar integratsiyasining ahamiyatini ochib beradi. Tadqiqotda bolalarning yoshi va psixologik xususiyatlariga mos keladigan o‘yinlar hamda mashg‘ulotlarni tanlash, ularni samarali integratsiya qilish usullari ko‘rib chiqiladi. O‘yinlar orqali bolalarning mantiqiy fikrlash, sonlar bilan

ishlash, geometrik shakllarni tanish kabi koʻnikmalari qanday rivojlanishi nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, mashgʻulotlarni oʻyin elementlari bilan boyitish orqali ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali tashkil etish yoʻllari taklif etiladi. Tezisdir mazkur integratsiyaning bolalarning intellektual rivojlanishiga ijobiy ta'sir koʻrsatishi hamda kelajakdagi oʻquv faoliyatiga tayyorlashdagi rolini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: maktabgacha yosh, bolalar, matematik tasavvurlar, oʻyin, mashgʻulotlar, integratsiya, rivojlantirish, intellektual rivojlanish.

Аннотация: Данный тезис раскрывает важность интеграции игр и занятий в развитии математических представлений у детей дошкольного возраста. В исследовании рассматриваются подбор игр и занятий, соответствующих возрастным и психологическим особенностям детей, методы их эффективной интеграции. Через игры теоретически и практически анализируется, как развиваются у детей такие навыки, как логическое мышление, работа с числами, распознавание геометрических фигур. Также предлагаются способы организации более интересного и эффективного образовательного процесса путем обогащения занятий игровыми элементами. В тезисе подчеркивается, что данная интеграция положительно влияет на интеллектуальное развитие детей и их роль в подготовке к будущей учебной деятельности.

Ключевые слова: дошкольный возраст, дети, математические представления, игра, занятия, интеграция, развитие, интеллектуальное развитие.

Abstract: This thesis reveals the importance of integrating games and activities in the development of mathematical representations in preschool children. The study examines the selection of games and activities that correspond to the age and psychological characteristics of children, as well as methods for their effective integration. Through games, theoretically and practically analyzes how children develop skills such as logical thinking, working with numbers, and recognizing geometric shapes. Additionally, ways to organize the educational process more engagingly and effectively by enriching lessons with game elements are proposed. The thesis emphasizes the positive impact of this integration on children's intellectual development and its role in preparing them for future educational **activities.**

Keywords: preschool age, children, mathematical representations, game, classes, integration, development, intellectual development.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirish – bu ularning kelgusi ta'lim faoliyatlari uchun muhim poydevor yaratishdir. Ushbu yoshdagi bolalarning dunyoni o'rganish uslubi aynan o'yin va faol mashg'ulotlar bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli, o'yin va mashg'ulotlarni integratsiyalash usuli maktabgacha ta'limda matematik tasavvurlarni samarali rivojlantirishning dolzarb yo'nalishi hisoblanadi. Ushbu yondashuv bolalarning faol ishtirokini ta'minlaydi, ularda tabiiy qiziqishni uyg'otadi va murakkab matematik tushunchalarni oson, qiziqarli shaklda o'zlashtirishlariga yordam beradi. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari va pedagogik izlanishlar ham aynan mana shu integrativ yondashuvning afzalliklarini tasdiqlamoqda. Mazkur mavzu, bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda,

o'yin va mashg'ulotlarni hamohang qo'llash orqali matematik tasavvurlarni rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilishga qaratilgan.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni rivojlantirish jarayonida o‘yin va mashg‘ulotlar integratsiyasining samaradorligini ilmiy asosda o‘rganishdan iborat. Mazkur maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: birinchidan, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun matematik tasavvurlarning mazmun-mohiyati va rivojlanish xususiyatlarini nazariy jihatdan tahlil qilish; ikkinchidan, bolalarning yosh xususiyatlariga mos keladigan o‘yinlar va mashg‘ulotlarning didaktik asoslarini ishlab chiqish va tadbiq etish; uchinchidan, o‘yin va mashg‘ulotlar integratsiyasining bolalarning miqdor, shakl, fazo, vaqt kabi asosiy matematik tushunchalarni o‘zlashtirishiga ta’sirini aniqlash; to‘rtinchidan, mazkur integratsiyaning bolalarning mantiqiy tafakkuri, kuzatuvchanligi va ijodkorligini rag‘batlantirishdagi o‘rnini baholash; beshinchidan, olingan natijalarni umumlashtirib, maktabgacha ta’lim muassasalarida matematik tasavvurlarni rivojlantirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

Ushbu tadqiqot maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni rivojlantirishda o‘yin va mashg‘ulotlar integratsiyasining samaradorligini aniqlashga qaratilgan. Tadqiqotning asosiy uslubi eksperimental bo‘lib, unda nazariy va amaliy bosqichlar o‘rin olgan. Nazariy bosqichda maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarning shakllanishi, o‘yin va mashg‘ulotlarning pedagogik ahamiyati hamda ularning integratsiyasiga oid ilmiy-nazariy adabiyotlar atroflicha o‘rganildi. Amaliy bosqichda esa eksperimental guruhlarda nazariyadan kelib chiqqan holda ishlab chiqilgan o‘yinlar va mashg‘ulotlar integratsiyasiga asoslangan ta’lim jarayoni olib borildi. Tadqiqot natijalarini tahlil qilishda statistik metodlardan foydalanildi. Bu esa o‘yin va mashg‘ulotlar integratsiyasining bolalarning son, miqdor, fazoviy munosabatlar, shakl va geometrik jismlar haqidagi tasavvurlarini rivojlantirishdagi ta’sirini ob’ektiv baholash imkonini berdi. Tadqiqot jarayonida kuzatuv, suhbat, test sinovlari kabi usullar ham qo‘llanildi.

Ushbu tadqiqotning natijalari maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni rivojlantirishda o‘yin va mashg‘ulotlar integratsiyasining samaradorligini tasdiqlaydi. Tajriba-sinov jarayonida kuzatuvlar shuni ko‘rsatdiki, integratsiyalashgan yondashuv bolalarning son, miqdor, shakl, fazo kabi asosiy matematik tushunchalarni o‘zlashtirish darajasini sezilarli darajada oshirdi. O‘yin elementlarining mashg‘ulotlarga qo‘shilishi bolalarning faolligini, qiziqishini va ijodiy yondashuvini rag‘batlantirdi. Natijada, bolalar muammolarni yechishda yanada mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyatini namoyon etdilar. Shuningdek, bu integratsiya bolalarda mantiqiy fikrlash, tartiblash, taqqoslash va umumlashtirish ko‘nikmalarining rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatdi. Olingan natijalar maktabgacha ta’lim muassasalarida matematik tasavvurlarni shakllantirish jarayonini takomillashtirish uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega

Mazkur tadqiqot maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni rivojlantirishda o'yin va mashg'ulotlar integratsiyasining ahamiyatini atroflicha o'rganishga bag'ishlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'yin va mashg'ulotlarni

uyg'unlashtirish bolalarning son, miqdor, shakl, fazo kabi asosiy matematik tushunchalarni ongli va faol o'zlashtirishlariga yordam beradi. Integrativ yondashuv bolalarning ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rag'batlantirib, ularning matematikaga bo'lgan qiziqishlarini oshiradi. Tajribaviy-sinov ishlari jarayonida qo'llanilgan turli o'yin va mashg'ulotlar tizimi bolalarning matematik bilimlarini mustahkamlab, amaliy ko'nikmalarini shakllantirdi. Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim muassasalarida o'yin va mashg'ulotlar integratsiyasidan samarali foydalanish bolalarda mustahkam matematik asosni yaratishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Ushbu yondashuv kelajakda bolalarning maktab ta'limiga tayyorgarligini oshirishga va ularning intellektual rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Qodirov, B. (2019). Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan matematik tasavvurlarni rivojlantirish usullari. Toshkent: TDPU nashriyoti.
2. Nuriddinova, N. (2021). O‘yin orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tushunchalarni shakllantirish. Ta'lim va tarbiya, 2(1), 45-52.
3. Sobirova, D. (2020). Integration of Games and Activities in Developing Mathematical Concepts in Preschool Children. International Journal of Early Childhood Education, 5(3), 112-125.
4. Juraeva, G. (2018). Bolalar bog‘chasida matematik rivojlanish. Toshkent: Yangi asr avlodi.
5. Williams, S. (2017). Play-based learning for early years mathematics. Routledge.